

Sygn. akt VII U 2634/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Małgorzata Kowalska

Protokolant sądowy Agnieszka Goluch

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016 roku w Lublinie

sprawy T. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania T. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 13 września 2013 roku znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala T. G. prawo do emerytury od dnia(...) roku.

Sygn. akt VII U 2634/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 września 2013 roku znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił T. G. prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). W uzasadnieniu podano, że na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie udowodnił co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego (decyzja – k. 18 akt emerytalnych).

W odwołaniu od tej decyzji T. G. nie zgodził się ze stanowiskiem ZUS wnosząc o przyznanie prawa do emerytury. Podniósł, że pracował w warunkach szczególnych od 1 kwietnia 1972 roku do 30 czerwca 1997 roku w (...) w S. jako kierowca ciągnika (odwołanie - k. 2 akt sądowych).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie (k. 4 as).

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2014 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił T. G. prawo do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych od dnia (...) roku.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, wyrokiem z dnia 13 listopada 2014 roku uchylił powyższe orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania (k. 67 a.s.). W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd

II instancji wskazał, iż przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy winien przeprowadzić w całości od początku postępowanie dowodowe, przeprowadzić dowody zawnioskowane przez strony, przesłuchać wnioskodawcę w trybie art. 299 k.p.c. oraz świadków na okoliczność pracy w warunkach szczególnych oraz na okoliczność pracy w gospodarstwie rolnym. Sąd Okręgowy powinien nadto ustalić, czy T. G. spełnia warunki do uznania, że udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych uzupełnionych ewentualnie pracą w gospodarstwie rolnym (art. 10 ustawy o emeryturach i rentach. W ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy wykaże, czy zachodzi konieczność uwzględnienia w stażu pracy okresów uzupełniających. Sąd Okręgowy wyjaśni nadto czy wnioskodawca wykonywał przez 15 lat pracę w szczególnych warunkach, wykazaną w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku wyżej cytowanym, oraz czy pracę w warunkach szczególnych wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

T. G. urodził się w dniu (...). W dniu (...)roku złożył wniosek o emeryturę (k. 1-3 ae).

Na podstawie przedłożonych wraz z wnioskiem oraz zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych dokumentów organ rentowy ustalił na dzień 1 stycznia 1999 roku łączny okres podlegania ubezpieczeniom w wymiarze 24 lat i 5 miesięcy okresów składkowych. Nadto ustalono, że wnioskodawca nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, ukończył (...) rok życia. Organ rentowy podniósł, że do pracy w warunkach szczególnych nie uwzględnił okresu zatrudnienia (...) w S., gdyż świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych z tego zakładu zostało wydane po zakończeniu przez K. działalności (k. 17, 26 ae).

T. G. od urodzenia zamieszkiwał razem z rodzicami S. i W. małż. G. oraz rodzeństwem w S.. Rodzice skarżącego posiadali wówczas gospodarstwo rolne o powierzchni 5,09 ha. Było to gospodarstwo wielotowarowe, uprawiano tam zboże, tytoń, truskawki, buraki, ziemniaki. Hodowano kilka sztuk świń, 2 krowy, konia i drób. Rodzice nie pracowali zawodowo, jedynie ojciec dorabiał sezonowo. Wnioskodawca po ukończeniu szkoły podstawowej (tj.(...) roku) uczęszczał do szkoły ponadpodstawowej – Szkoły (...) w S., oddalonych od S. o ok. 4 km. Dojeżdżał do niej codziennie, rowerem. Nie ukończył jednak tej szkoły, gdyż opuszczał zajęcia w związku z obowiązkami w gospodarstwie, a jedynie zrobił kurs prawa jazdy na ciągnik i po ukończeniu 18 lat rozpoczął pracę w kółku rolniczym jako traktorzysta. T. G. do przejął gospodarstwo rolne po rodzicach i do chwili obecnej mieszka w S. (zeznania wnioskodawcy k. 144v-145v a.s., zeznania świadka J. B. k. 143v-144v a.s., zaświadczenie o zameldowaniu k. 124 a.s., zaświadczenie o posiadaniu przez rodziców skarżącego gospodarstwa rolnego w latach 1969 – 1974 – k. 123 a.s.).

W gospodarstwie rolnym rodziców skarżący wykonywał wszystkie prace jakie związane były z jego prowadzeniem: przed wyjściem do szkoły pomagał w obrządkach bez względu na porę roku, w lecie wyganiał krowy na pastwisko, Obrządek robił również wieczorem, zajmowało mu to około godziny przed szkołą i wieczorem. Po przyjeździe ze szkoły skarżący uczestniczył we wszelkich koniecznych pracach: siał, bronował, sprzężynował, wykonywał podorywki w polu. W czasie żniw obsługiwał konną kosiarkę, zwoził siano i słomę, grabił siano, uczestniczył w sadzeniu i zbiorach ziemniaków, tytoniu, buraków. Na jesieni i w zimie wykonywał omłoty, belkował, nawłóczył i suszył tytoń, który w zimie był sprzedawany, wywoził gnój. Prace te zajmowały mu w okresie zimowo – jesiennym co najmniej 4 godziny dziennie, zaś w okresie wiosenno - letnim nawet 12 godzin dziennie. Zajęcia w szkole trwały 5 godzin dziennie, wnioskodawca jednak często je opuszczał, jeśli potrzebny był do pomocy w gospodarstwie (zeznania wnioskodawcy k. 144v-145v a.s., zeznania świadka J. B. k. 143v-144v a.s., zeznania świadka J. S. k. 127v-128v a.s.).

W (...) w S. (następnie przekształconym w(...) w S.) T. G. został zatrudniony od dnia (...) roku na stanowisku kierowcy ciągnikowego, w pełnym wymiarze czasu pracy (świadectwa pracy – k. 8 a.r.). W okresie od (...) roku odbywał zasadniczą służbę wojskową, natomiast w okresach od 1 listopada 1993 roku do 31 grudnia 1993 roku oraz od 1 listopada 1996 roku do 30 czerwca 1997 roku skarżący korzystał z urlopów bezpłatnych. Z akt osobowych wnioskodawcy bez wątpliwości wynika, że zajmował on stanowisko kierowcy ciągnika w całym okresie zatrudnienia. Nie był kierowany do wykonywania innych prac (umowy o pracę, angaże – akta osobowe na karcie 31 a.s., świadectwo pracy z dnia 21 lipca 1997 roku – k. 8 a.r.).

Wnioskodawca obsługiwał ciągnik marki U. (...), do którego doczepiał w zależności od potrzeb maszyny rolnicze tj.: kultywator, plugi, opryskiwacz, rozrzutnik wapna i obornika, snopowiązałkę oraz przyczepy. W trakcie zatrudnienia ukończył również kurs obsługi kombajnów i w zależności od potrzeb obsługiwał kombajn marki B. (...). Poza pracami polowymi wykonywał on usługi transportowe - woził błoto oraz wapno nawozowe poflotacyjne z cukrowni, buraki, piasek na budowy z kopalni piasku należącej do K. oraz pospółkę. Skarżący jeździł również na zrywkę, pod drzewo, świadczył usługi transportowe dla ludności, odśnieżał drogi. W sezonie zimowy, kiedy nie było prac polowych kierownik zwykle organizował pracę dla traktorzystów – wykonywali oni wówczas wszelkie wymienione wyżej usługi transportowe, nadto wykorzystywali urlopy wypoczynkowe, na które w lecie nie było czasu z powodu spiętrzenia prac rolniczych. Do obowiązków skarżącego przez cały rok należała bieżąca konserwacja sprzętu rolniczego oddanego mu do użytku. Przed wyjazdem w pole bądź w trasę z transportem musiał on zrobić przegląd ciągnika, sprawdzić olej oraz sprawdzić stan maszyny, którą doczepiał. Wykonywał też ewentualne drobne naprawy, mające na celu utrzymanie ciągnika w ruchu: wymianę żarówek, przewodów gumowych, zmieniał płyny i olej w silniku. Poważniejsze awarie usuwane były już przez mechaników zatrudnionych w (...)ie przy (...) w K., pod którą podlegało (...) w S. i S.. W czasie awarii ciągnika wnioskodawca przesiadał się na inny sprzęt bądź wykorzystywał urlop wypoczynkowy, wyjątkowo pomagał mechanikom w naprawie silnika w ciągniku – zajmowało mu to najwyżej 3 dni w roku. Tak więc sytuacje takie zdarzały się sporadycznie, dla kierowców ciągników była zaś praca przez cały rok. Początkowo w K. w S. pracowało 7 traktorzystów i było 7 ciągników, po przekształceniach w K. w S. pracowało już 20 traktorzystów, zaś ciągników było około 25 (zeznania wnioskodawcy – k. 144v-145v a.s., zeznania K. R. 128v-129v a.s., zeznania M. K. – k. 130-130v a.s., zeznania J. S. – k. 127v-128v a.s., zeznania T. P. k. 129v - 130 a.s., zeznania W. Z. k. 127-127v a.s.).

Przystępując do oceny dowodów osobowych należy stwierdzić, że przesłuchani świadkowie to osoby obce dla wnioskodawcy. M. K., J. S. W. Z. oraz T. P. pracowali razem z wnioskodawcą na stanowiskach pracowników fizycznych, okresowo również na stanowiskach traktorzystów, z tym że J. S. oraz T. P. byli okresowo przełożonymi odwołującego. K. R. zaś pracowała tam jako księgowa. Świadczyli z wnioskodawcą bezpośrednią styczność, dobrze znali jego warunki pracy i charakter wykonywanych przez niego obowiązków. Ich zeznania były wewnątrznie niesprzeczne, spójne, logiczne i korelowały z zeznaniami T. G.. Wszyscy Ci świadkowie potwierdzają, iż wnioskodawca przez cały okres zatrudnienia pracował jako kierowca ciągnika oraz kombajnista wykonując wszelkie prace polowe oraz usługi transportowe. W tym charakterze pracował cały rok, również w sezonie zimowym. Do jego obowiązków należało, oprócz kierowania ciągnikiem, również dokonywanie bieżących przeglądów oraz drobnych napraw i wymian w ciągniku i używanym przez niego sprzęcie rolniczym. Były to czynności integralnie związane z jego zawodem. Sporadycznie tj. kilka dni w roku wnioskodawca brał udział w naprawach używanego przez niego ciągnika. Poza tym wszelkie poważne awarie usuwali mechanicy, zatrudnienie w Ośrodku (...) obsługującym (...) w K., pod którą podlegały (...)i S..

Sąd dał również wiarę zeznającemu w sprawie świadkowi J. B. oraz J. S. co do okoliczności pracy skarżącego w gospodarstwie rolnym rodziców S. i W. małż. G.. Świadczyli okoliczności podawane przez wnioskodawcę, iż w okresie po ukończeniu 16 – tego roku życia pracował on w tym gospodarstwie regularnie, co najmniej 4 godziny dziennie (w okresie zimowym) do nawet 12 godzin dziennie w okresie intensyfikacji prac polowych. Uczęszczał on co prawda w tym czasie przez pewien okres do Szkoły Przesposobienia Rolniczego lecz jej nie ukończył, przedkładając pracę w rolnictwie nad naukę. Szkoła była zresztą położona w odległości około 4 km od miejsca jego zamieszkania, dojazd nie był więc kłopotliwy i nie zajmował skarżącemu dużo czasu. Wnioskodawcy zostawał zatem czas na wykonywanie obowiązków gospodarskich.

Należy przy tym podkreślić fakt, iż świadek M. K., zatrudniony na analogicznym jak skarżący stanowisku – kierowcy ciągnika, wykonujący przez cały okres zatrudnienia te same czynności, w tych samych warunkach uzyskał prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych na stanowisku kierowcy ciągnika na podstawie wyroku z dnia 10 marca 2010 roku, sygnatura akt VIII U 4488/09. Od wyroku tego pozwany organ rentowy nie składał apelacji (vide dołączone akta sprawy VIII U 4488/09)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił również na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, aktach osobowych i aktach organu rentowego, które obdarzył wiarą w całości. Dokumenty te zostały sporządzone przez uprawnione do tego podmioty oraz nie budziły wątpliwości Sądu zarówno, co do ich formy jak i treści.

Odwołanie T. G. zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 j.t., ze zm.), zwanej dalej ustawą FUS, mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 66 lat i 11 miesięcy dla osób urodzonych w trzecim kwartale 1953 roku oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ustęp 2. artykułu 32 stanowi, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Zgodnie z ustępem 4 wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z § 2 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie, przepis art. 1 § 2 rozporządzenia stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

Ponadto wedle art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jak okresy składkowe, przypadające przed 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w judykaturze ustawy panuje pogląd, że osobą, która ubiega się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczenia, spełnia kryteria pojęcia domownika, określonego w art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 1998r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). Domownik to osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie,

stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Osoba taka powinna wykonywać pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy pracowników, tj. minimum 4 godziny dziennie (wyroki Sądu Najwyższego z 2 lutego 1997r. II UKN 96/96, OSNP 1997/23/473, z 13 listopada 1998r. II UKN 299/98, 10 maja 2000r. II UKN 535/99, Lex 49141).

Stalność pracy w gospodarstwie rolnym nie zawsze jest równoznaczna z codziennym wykonywaniem czynności rolniczych, co może być uwarunkowane wielkością tego gospodarstwa, czy rodzajem produkcji rolniczej, ale pozostawania w ciągłej gotowości do wykonywania tej pracy również w zależności od sytuacji. Stąd też warunkiem jest zamieszkiwanie w pobliżu tego gospodarstwa, co zapewnia dyspozycyjność takiej osoby do pracy w tym gospodarstwie, w każdej chwili.

W świetle zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego uznać należy, iż T. G. stale i co najmniej 4 godziny dziennie od...(od ukończenia 16 roku życia) do (...) roku pracował i zamieszkiwał w gospodarstwie rolnym swoich rodziców. Wnioskodawca wówczas uczył się wówczas w szkole podstawowej oraz później w (...), której nie ukończył. Zdaniem Sądu fakt, że wnioskodawca uczył się wówczas nie stoi na przeszkodzie stałemu wykonywaniu pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej połowy wymiaru czasu pracy, miejsce nauki znajdowało się około 4 km od miejscowości położenia gospodarstwa rolnego, a wnioskodawca na tyle zaangażowany był w pomoc w gospodarstwie, że nie ukończył tej szkoły Zdaniem Sądu wykonywana praca nie miała charakteru okazjonalnej, ważyć należy, że w latach siedemdziesiątych większość prac była wykonywana ręcznie, używane maszyny rolnicze nie w pełni zdejmowały obowiązek świadczenia ciężkiej pracy fizycznej, tym bardziej, że gospodarstwa miały charakter wielotowarowy, niespecjalistyczny. Podkreślić należy przy tym, iż okresem wystraczającym do uzupełnienia stażu pracy odwołującego jest jedynie 7 miesięcy.

Dalej należy zaznaczyć, że Sąd nie jest związany żadnymi ograniczeniami w postępowaniu dowodowym w sprawach ubezpieczeń społecznych, które obowiązują w postępowaniu przed organem rentowym. Zasadniczym celem tego postępowania jest rozstrzygnięcie sprawy po dostatecznym, wszechstronnym wyjaśnieniu jej okoliczności spornych. Przepis art. 473 k.p.c. wprost stanowi, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron. Powyższe oznacza, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Z kolei ustalenie przez Sąd w toku postępowania odwoławczego, że dana praca była wykonywana w szczególnych warunkach jest wystarczającą podstawą do uznania wykonywanej pracy za pracę tego rodzaju (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, OSNP z 1998 roku, Nr 11, poz. 342; z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, LEX nr 14630; z dnia 10 marca 1984 roku III UZP 6/84, LEX nr 14625).

Warunkiem uznania za pracę w warunkach szczególnych jest wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 roku, III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 roku, UIII UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 roku, I PK 194/08, LEX nr 528152 oraz z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, LEX nr 619638). W związku z tym niedopuszczalne jest uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do wskazanego rozporządzenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 5 maja 2009 roku, I UK 4/09, LEX nr 509022 oraz

z dnia 11 marca 2009 roku, II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 22 kwietnia 2009 roku, II UK 333/08, LEX nr 1001310). Wykonywanie przez cały czas pracy wyłącznie pracy w szczególnych warunkach jest praktycznie bowiem niemożliwe w żadnym procesie technologicznym i nie było intencją ustawodawcy przyznanie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym wyłącznie osobom, które przez pełną dniówkę roboczą nie wykonują żadnych innych czynności poza wymienionymi w wykazie A. Jak wskazują przytoczone wyżej poglądy Sądu Najwyższego w ramach pracy w warunkach szczególnych wykonuje się także inne czynności mające związek z tą pracą.

W ocenie Sądu taka sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Wnioskodawca jako kierowca ciągnika był bowiem zobowiązany do utrzymywania w ruchu powierzonego mu pojazdu, dlatego też oprócz samego kierowania ciągnikiem musiał wykonywać jego codzienny przegląd, uzupełniać niezbędne płyny oraz dokonywać drobnych wymian. Nielogiczne i nieekonomiczne byłoby powierzanie takich czynności osobie inne niż kierowca, nie jest to zresztą nigdy praktykowane, a za dbanie o dobry stan techniczny pojazdu odpowiada kierowca i on w razie czego pociągany jest do odpowiedzialności. Poważniejsze awarie usuwane były przez mechaników, zaś wnioskodawca uczestniczył w nich tylko sporadycznie. Należy jeszcze raz podkreślić, iż zgodnie z całym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, traktorzyści mieli w (...)i S. pracę przez cały rok, gdyż świadczyli również usługi transportowe. Nie było sytuacji aby byli beczynni czy też na dłuższe okresy byli kierowani do innych prac.

Tak więc zdaniem Sądu Okręgowego całość zgromadzonego w przedmiotowym postępowaniu wiarygodnego materiału dowodowego przemawia za uznaniem, że T. G. od(...) roku oraz od 1 stycznia 1994 roku do 31 października 1996 roku (24 lata i 5 miesięcy) wykonywał pracę wskazaną w wykazie A w dziale VIII rozporządzenia, poz. 3: „Prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych.” oraz w załączniku nr 1 do uchwały nr 21 Zarządu Krajowego Związku Rolników, Kólek i Organizacji Rolniczych z dnia 20.05.1983r. (Informator KZRKiOR, Warszawa, październik 1983r.) w dziale VIII, poz. 3, pkt. 1, gdzie widnieje stanowisko kierowcy ciągnika. Wskazują na to w sposób niewątpliwy zachowane akta osobowe wnioskodawcy z okresu spornego zatrudnienia oraz zgodne zeznania świadków, bezpośrednio z nim współpracujących w tym okresie.

Do powyższych okresów zaliczono wnioskodawcy okres służby wojskowej w latach(...) gdyż wnioskodawca bezpośrednio przed oraz po odbyciu służby wojskowej pracował w warunkach szczególnych. Zgodnie bowiem z wypracowanym w orzecznictwie poglądem, który Sąd Okręgowy w pełni podziela, zachowanie statusu pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w okresie pełnienia służby wojskowej, co skutkuje dopuszczalnością zaliczenia czasu tej służby do stażu uprawniającego do wcześniejszej emerytury, następuje wyłącznie w sytuacji gdy pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach przed jej rozpoczęciem, po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 grudnia 2013 roku, II UK 217/13; z dnia 25 lutego 2010 roku, II UK 215/09; z dnia 9 marca 2010 roku, I UK 333/09; z dnia 17 maja 2012 roku, I UK 399/11; z dnia 24 maja 2012 roku, II UK 265/11 oraz wyroki Sądów Apelacyjnych w Krakowie z dnia 23 kwietnia 2013 roku, III AUa 1412/12 i w Gdańsku z dnia 15 października 2013 roku, III AUa 213/13). Jak wynika z poczynionych ustaleń ubezpieczony przed dniem 27 kwietnia 1973 roku wykonywał pracę w warunkach szczególnych na stanowisku kierowcy ciągnika. Po zakończeniu służby wojskowej z dniem (...)roku powrócił do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku w warunkach szczególnych. Mając powyższe poglądy i poczynione ustalenia na uwadze wskazane zaliczenie było w pełni uzasadnione.

Jak wynika zatem z powyższych ustaleń T. G. legitymuje się ogólnym stażem pracy przekraczającym wymagane 25 lat, po uzupełnieniu ich przez okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców ma ukończone 60 lat życia oraz nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. W niniejszym postępowaniu ustalono również, iż wnioskodawca legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 24 lat i 5 miesięcy. Tym samym spełnione są wszelkie przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury od dnia (...)roku, tj. od dnia ukończenia 60 roku życia.

Z tych względów Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ §2 kpc orzekł jak w sentencji.